

Edicions i llibres sobre un clàssic

“Un clàssic deia Italo Calvino és un llibre que encara no ha acabat de dir allò que ha de dir”. Com Italo Calvino, i com aquesta definició tan esplèndida, Ramon Muntaner és també un clàssic. La seva 'Crònica' és un llibre que, molts anys després de la seva redacció, encara no ha acabat de dir tot allò que ens havia de dir. I per sort, en ocasió del set-cents cinquanta aniversari del naixement del seu autor, han aparegut diverses edicions que permeten llegir, o rellegir, millor que mai l'obra d'un “empordanès xerraire i divertit”, com l’anomenava Josep Pla. I de descobrir-hi algunes de les “meravelles”, per fer servir una paraula molt muntaneriana, que encara no ens ha acabat d’explicar.

Text de Xavier Renedo

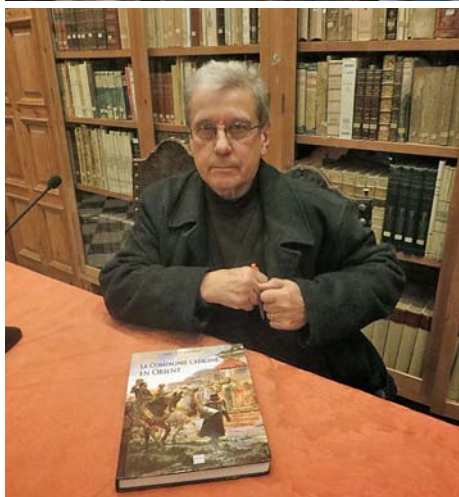
D'entrada cal dir que han aparegut els dos primers volums del magnífic treball de Josep Antoni Aguilar: *La Crònica de Ramon Muntaner: edició i estudi* (Barcelona: IEC, 2015). Es tracta d'un treball d'alta volada, destil·lat de la seva tesi doctoral, i que està format per una introducció a la *Crònica* (primer volum) i per l'edició, molt ben anotada, dels primers 146 capítols (segon). La lectura d'aquest treball posa de manifest quanta raó tenia I. Calvino quan proposava aquesta altra

definició del concepte de "clàssic": “Els clàssics són llibres que com més coneguts semblen per haver-ne sentit parlar, més nous, sorprenents i inèdits es revelen quan es comencen a llegir de debò”. La introducció, les notes i l'aparat gràfic de l'edició de J.A. Aguilar permeten entendre millor que mai per què el seu autor ha llegit la *Crònica* de debò: la llengua, l'art narratiu, les trames literàries i històriques i les intencions del vell Muntaner. A l'espera de la publicació del tercer volum (capítols 147-298), el lector, o la lectora,

impacient pot recórrer a la reedició de la venerable edició de Ferran Soldevila, molt ben posada al dia en l'anotació per Maria Teresa Ferrer i Mallol (Barcelona: IEC, 2011).

Si les dues edicions que acabo d'esmentar estan, sobretot, destinades al públic especialitzat, també hi ha llibres i edicions de temàtica muntaneriana adreçades al gran públic. L'editorial Barcino acaba de publicar a la col·lecció "Tast de Clàssics" un volum titulat *L'expedició dels catalans a l'Orient*, que ofereix en

ESTUDIOSOS DE MUNTANER. De dalt cap avall, i de dreta a esquerra, Jordi Llavina, dempeus, acompanyat de Carles Duarte, Stefano M. Cingolani, Robert Vinas i Miquel Desclot.

una ajustada traducció de Jordi Llavina al "bell catalanesc" del segle XXI els 49 apassionants capítols que Muntaner va dedicar a les aventures i desventures de la Gran Companyia dels almogàvers a l'imperi bizantí, a principis del segle XIV. Un episodi tan novel·lesc com aquest es mereixia una traducció al grec modern. I això és el que han fet les editorials Barcino i Stochastis de la mà del traductor Nikos Pratsinis. A partir d'aquest any, doncs, els lectors grecs ja poden conèixer la versió, i la justificació, que dona Muntaner dels primers anys dels almogàvers a Bizanci.

Cal destacar també en aquest sentit la bella traducció, a càrrec del poeta Miquel Desclot, dels 37 capítols finals de la *Crònica* de Bernat Desclot que, sota el títol *Crònica de la croada contra Catalunya*, ha publicat, també a la col·lecció "Tast de clàssics", l'editorial Barcino. La major part dels fets que narra B. Desclot en aquest volum, per exemple la crema de Peralada, també es recullen, tot i que des d'una perspectiva diferent, a la *Crònica* de Muntaner i és molt interessant fer-ne una lectura en paral·lel. Oferir traduccions modernes dels grans clàssics medievals és una iniciativa excel·lent, i encara més si els responsables són, com és el cas de M. Desclot i J. Llavina, escriptors de volada. És una llàstima que la iniciativa no hagués començat abans, perquè estic segur que Joan Perucho, gran admirador del cronista de Peralada, ens hauria pogut regalar, a l'estil de l'*Orlando furioso raccontato da Italo Calvino*, una versió esplèndida de la *Crònica*.

Els historiadors rossellonesos Agnès i Robert Vinas estan a punt d'oferir una altra novetat de caire muntaneriana. El 2013 ja havien publicat un bell estudi sobre la història dels almogàvers en terres bizantines: *La Compagnie catalane en Orient (1303-1311)* (Perpinyà: TDO Éditions). Es tracta d'una obra en què el relat de

Muntaner es combina amb el d'altres fonts gregues, sobretot l'historiador Jordi Paquimeres, italianes, sicilianes i fins i tot sèrbies, i es complementa amb una col·lecció d'il·lustracions extensa i molt ben triada. Aquesta tardor publicaran, a la mateixa casa editorial, el volum *La croada de 1285 en Roussillon et Catalogne*, un llibre de la mateixa factura en què es combinaran els relats que ofereixen Muntaner i Desclot de la croada amb les versions d'altres cròniques franceses, llatines i sicilianes per oferir una visió de conjunt d'un dels episodis més dramàtics de la història de la Catalunya medieval. Cal esperar que ben aviat aparegui una traducció al català d'aquests dos llibres.

L'historiador italià Stefano M. Cingolani acaba de publicar el volum *Vida, viatges i relats de Ramon Muntaner* (editorial Base), una biografia que és també un assaig d'interpretació de la *Crònica*. Es tracta d'un intent ambiciós, però no massa reeixit, d'actualitzar les velles biografies de Carles Rahola i de Rafael Tasis. S.M. Cingolani incorpora algunes novetats biogràfiques, facilitades per l'historiador empordanès Josep Maria Gironella, però acaba oferint, en una prosa precipitada i de vegades no gaire clara, una imatge

que no em convenç gens: la imatge d'un Muntaner més novel·lista que no pas cronista arriba a afirmar que "no se l'ha de creure gairebé mai" i més home de negocis que no pas un home d'acció.

No vull acabar aquest repàs per la bibliografia de temàtica muntaneriana més recent sense citar un llibre singular: *Seguint les passes dels almogàvers* (Editorial Mediterrània, 2014) del filòsof i pedagog Gregorio Luri. És un quadern de notes, que es pot llegir també en format electrònic, recollides durant un viatge a peu fet per l'autor i la seva esposa des de Constantinoble fins al centre de Bulgària resseguint el camí fet pels almogàvers per venjar la mort de Roger de Flor. Es tracta d'un llibre fet a partir de reflexions filosòfiques, anècdotes sucoses, notes gastronòmiques, cites literàries i també a partir del coneixement directe de Muntaner i dels historiadors bizantins contemporanis. Em fa l'efecte que G. Luri, gran coneixedor dels clàssics grecollatins, ha escrit aquest llibre fent seva una altra de les definicions de "clàssic" de Calvino: "El teu clàssic és aquell que no et pot ser indiferent i que et serveix per definir-te a tu mateix en relació, i fins i tot en contrast, amb ell". ●